

PRESENTACIÓ

Xavier Laborda Gil

Departament de Lingüística General
Universitat de Barcelona

Aquest número de *Llengua, Societat i Comunicació* està dedicat a «Retòrica i persuasió en diferents situacions comunicatives». El seu propòsit és tractar de manera específica i entenedora sobre diverses realitats d'influència comunicativa entre els interlocutors i sobre el diàleg que estableixen models culturals diferents.

Val a dir que la retòrica va néixer com a instrument d'influència judicial i política a la Grècia clàssica. I aporta una notable munió d'aplicacions, de les quals anoten les següents. És una teoria sobre la racionalitat discursiva que s'expressa en àmbits públics. És, alhora, un conjunt de tècniques per a persuadir i influir en les conductes de l'audiència. També és la primera aproximació a l'estudi del discurs i un dels millors models d'interpretació de la comunicació social. La retòrica aplega una singular riquesa de facetes, per la seva natura teòrica i instrumental, juntament amb la paradoxal combinació de tradició i d'actualitat de la disciplina.

La retòrica s'aboca a l'estudi dels processos d'influència social i interpersonal. I considera aquests processos com a eix de negociació i transmissió de representacions culturals. La persuasió assolix fites molt més grans que les de convèncer l'interlocutor o guanyar les eleccions. La persuasió constitueix una força comunicativa, ja que basteix els patrons de veritat, bellesa i bondat a una comunitat. Des del punt de vista cultural, la persuasió és un mitjà pel qual les persones col·laboren en la

conformació de les versions de la realitat. I, des d'un punt de vista interpersonal, la persuasió es manifesta també en els canvis que hom produeix en les actituds i conductes d'altri.

Si mirem al nostre entorn, l'oratoría política i la publicitat són les dues principals modalitats del discurs polític. El discurs retòric es una producció comunicativa que busca persuadir a través d'un discurs eloqüent i adaptat a les circumstàncies de la interacció. El discurs retòric es distingeix per la finalitat i la forma expressiva. I la seva finalitat és influir en el destinatari, de manera que aquest quedi complagut per les maneres del discurs i convençut per les raons que s'hi expressen.

Dins d'aquest marc, que entrelleça història i pràctica de la comunicació, recorren les aportacions dels autors d'aquest número de la revista *Llengua, Societat i Comunicació*.

Joana Rubio i Francesc Puigpelat són els autors del llibre *Com parlar bé en públic* (Pòrtic, 2000), una obra excel·lent que és fruit de la seva experiència en la formació d'oradors. L'article que presenten aquí és «Com desbloquejar un orador», en el qual tracten de set dificultats que pateixen els alumnes que participen en cursos d'oratoría. I expliquen a continuació quines estratègies cal aplicar per assolir un aprenentatge satisfactori.

Una situació comunicativa de gran abast és l'oratoría política. Antonio Bañón s'interessa pel gènere televisiu dels debats a l'article «El debate político. Una

aproximación desde el análisis del discurso oral». Considera amb especial atenció les fases d'aquest gènere oral i les estratègies de persuasió, entre les quals sobresurt l'interrupció.

José Antonio Hernández Guerrero tracta dels recursos retòrics a l'article «La eficacia persuasiva». I s'interessa per la seva aplicació afortunada i pel vessant oposat i negatiu dels abusos discursius. Amb aquesta finalitat analitza tres casos actuals de comunicació pública. José Antonio Hernández Guerrero és autor, juntament amb María del Carmen García Tejera, de *El arte de hablar. Manual de Retórica Práctica y Oratoria Moderna* (Ariel, 2004), una obra que apareix ressenyada a l'últim article d'aquest número.

Natalia Fernández Díaz és especialista en comunicació intercultural i traductora. I aporta l'article «Procesos de negociación», en el que presenta el vessant de la negociació com a procés retòric. I entra en la qüestió de tan gran actualitat com són les diferències culturals a les negociacions.

Un coneixedor excepcional de la llengua i dels seus recursos és Joaquín Garrido Medina, autor de *Estilo y texto en la lengua* (Gredos, 1997), entre d'altres obres, i qui ha estat director de l'Institut Cervantes a la seu nord-americana d'Albuquerque. Aporta aquí l'article «La persuasión en las cartas al director», en el que considera l'estructura del gènere i avalua les estratègies emprades pels emissors dels discursos analitzats.

José Miguel Hernández analitza a l'article «Pervivencia de la Retórica» l'aplicació de la retòrica als entorns de la docència universitària i de la comunicació empresarial. Postula d'una manera ben concreta i molt prometedora l'actualitat de la retòrica, tot emmarcant un

programa d'estudis en els principis per a una convergència europea.

Ricard Morant és un prolífic i lúcid escriptor que signa l'article «En las distancias cortas: las armas no verbales de seducción masiva». Se centra en la comunicació no verbal i els seus efectes intensament persuasius. És coautor, amb Miquel Peñarroya, de *Tres ventanas abiertas al món de la comunicació. El llenguatge del tacte, l'olfacte i el gust* (Editorial Denes, 2004), del que s'inclou també una ressenya al darrer article.

I tanca aquest número sobre retòrica i persuasió en diferents situacions comunicatives un capítol d'informació bibliogràfica, «Set obres sobre retòrica i persuasió», a càrrec de Xavier Laborda. En ell es dona notícia crítica de llibres recents i d'indubtable interès, que comparteixen el fet de tenir una condició pràctica i molt útil. I s'afegeix uns vincles electrònics a tres obres més, que estan comentades a altres llocs de la xarxa.

Les aportacions d'aquests autors ofereixen la possibilitat no tan sols de considerar diferents situacions comunicatives des d'una perspectiva retòrica, sinó també tenir una perspectiva complexa que aplega contribucions de diverses disciplines de la Lingüística. Trobem aquí elements de la filologia, l'antropologia lingüística, la semiòtica i la retòrica, la lingüística aplicada a l'ensenyament. En aquesta condició multidisciplinària s'assoleix una talaia dinàmica i esperonadora, que pot donar noves vies d'estudi i d'aplicació a les pràctiques docents i a les activitats comunicatives de propòsit general.